

En una habitació amb Harold Pinter

Carlota Benet

El dia 27 de juny vaig arribar davant d'una caseta blanca, planta i pis, molt senzilla, fins i tot escrostonada, on suposadament Harold Pinter m'havia citat. Vaig pensar que m'equivocava de número, però vaig trucar el timbre per provar sort. Després d'uns minuts que se'm van fer eterns, Pinter en persona em va obrir. Se'm va escapar un ridícul «oh!» de sorpresa que ell va passar per alt i vaig entrar a la casa. L'aspecte de Pinter no s'assemblava gens al que se li havia vist a les fotografies de dos anys abans, quan li van concedir el premi Nobel. Ara feia molt bona cara, se'l veia fort, prim, i anava elegantment vestit amb una camisa negra i pantalons i sabates del mateix color.

De seguida vaig entendre que la caseta era un estudi i que ell no hi vivia, això explicava que fos tan petita. L'interior era càlid i sense estridències. En una de les parets de la planta baixa hi havia una fornícula amb els seus premis en desordre i sense gaire parafernàlia; unes escaletes anaven a parar al pis de dalt. En pujar-les vaig entendre per què havia tardat tant a obrir-me: l'única feblesa física detectable en Pinter era que no acabava de caminar bé del tot i que s'ajudava amb un bastó. A dalt hi havia l'habitació de treball, plena de llibres, amb dues grans finestres, un sofà, la seva taula...

Jo no havia deixat de parlar des que havia entrat —Harold Pinter només

havia deixat anar alguns monosíl·labs —, intentava afermar-me darrere una cortina de paraules, com els personatges de les seves obres, que no se saben comunicar. Tanmateix, un dels comentaris trivials que vaig fer, que m'agradava el seu estudi i com estava decorat, va portar a una resposta interessant, em va dir que allà era on «passava el seu temps». Probablement em trobava al lloc on havia escrit unes quantes de les seves obres... I on ara devia llegir i on devia escriure els seus poemes.

Estratègicament, Pinter es va asseure en una butaca d'esquena a la finestra i em va fer seure davant seu, però a força distància, en un sofà de cara a la llum. En un prestatge hi tenia un refrigerador i a dins una ampolla de vi blanc, amb dues copes al costat. Me'n va oferir, vaig acceptar i, finalment va començar la nostra conversa.

Harold Pinter: No has vingut directament des de Brown, oi?

Carlota Benet: No, ja hem acabat el semestre i ara m'estic a Barcelona. No voldria passar-me tot l'any allà... M'agrada la meua ciutat

HP: És clar.

CB: Tinc moltes preguntes per fer-li...

HP: Doncs no sé si les podré contestar...

CB: No es preocupi, si s'avorreix em fa fora i ja està. Una vegada, vostè li va dir a Mel Gussow que quan coneixia a algú sentia que aquest algú el tractava amb un respecte enorme i que això l'incomodava, perquè la seva imatge pública no s'ajusta a qui és, realment, Harold Pinter. Bé, jo sento un terrible respecte davant de vostè... Com reacciona quan persones com jo el vénen a molestar?

HP: Aquí no hi ve gaire gent. Jo no veig mai ningú. Però em va agradar la teua carta.

CB: Sí?

HP: Per això et vaig contestar i et vaig convidar a venir.

CB: Gràcies!

HP: Però m'has d'explicar més coses de tu mateixa.

CB: Ah, com vulgui...

No vaig poder escapar a la pregunta directa de Pinter i vàrem perdre força estona parlant de mi, però finalment vaig aconseguir recuperar el control.

CB: I vostè ha estat a Barcelona...

HP: Sí, i em va agradar molt.

CB: Què en recorda?

HP: La gent... Em va agradar la gent que vaig conèixer... (*Pausa.*)

CB: Sé que va conèixer Lina Lambert...

HP: Sí, es clar, i també vaig conèixer la doctora...

CB: Mireia Aragay?

HP: Sí. I vaig tenir una discussió pública amb ella i algú més...

CB: Ramon Simó?

HP: Sí, exacte, i està publicada al meu llibre *Various voices*.

CB: Precisament tenia molt d'interès a preguntar-li sobre la doctora Aragay, perquè penso que fa una lectura molt encertada de la seva obra. No sé si sap que ha analitzat algunes de les seves peces des de la perspectiva de la lingüística pragmàtica... (*Pausa. Pinter fa que no amb el cap*). Bé, el cas és que des d'aquesta òptica ella ha canviat substancialment la lectura d'obres com *The room*, que la majoria de crítics, entre ells Martin Esslin, consideren que té un final melodramàtic. Aragay, però, no hi està d'acord i diu que Rose (la protagonista) s'autoconvenç, a base de parlar i parlar, que

és feliç dins la seva habitació, i que el món de fora és perillós, malgrat que veiem que la seva relació amb Bert i l'espai on habita no són gaire agradables...

HP: Sí...

CB: I que llavors, l'entrada de Riley (el personatge negre), que representa tot allò que és aliè, la fa adonar que ha estat vivint una mentida. Per això, quan Bert arriba, estaborneix Riley a cops. (*Pausa.*) Està d'acord amb Mireia Aragay?

HP: Sí! És clar que hi estic d'acord.

CB: I per què creu que s'ha convertit en un lloc comú que la crítica, malgrat que *The room* mostra totes les qualitats de la seva feina posterior, consideri que té un final melodramàtic i efectista?

HP: El que hi ha és el que passa a l'obra, agradi o no.

Vaig entendre que fer-li preguntes massa concretes sobre matisos interpretatius de la seva obra no seria una cosa que el motivaria a parlar.

CB: És cert que no escriurà més teatre?

HP: Sí, és veritat.

CB: Com pot haver decidit una cosa així?

HP: No tinc més obres per escriure. N'he escrit vint-i-nou, és suficient. Escric poesia i estic molt compromès políticament. Sento que dins meu ja no tinc més teatre. Escric poesia des que tenia 12 anys, és a dir, des de fa molt de temps. Sóc poeta.

CB: Algunes de les seves obres tenen elements poètics...

HP: Potser sí. (*Pausa.*) On eres quan vaig anar a Barcelona?

Aquesta pregunta ens va obligar a parlar, una vegada més, de la meua vida i del lloc on treballa, la Universitat de Brown. Això el va dur a explicar-me que aquesta institució l'havia fet doctor honoris causa i que a Newport, que és molt a prop de Brown, fa molts anys li van posar en escena *The hothouse*.

CB: És conscient que, per a molts escriptors vostè és un model perquè, alhora, representa l'avantguarda estètica i el compromís polític?

HP: Jo mai no m'he considerat un model de res, però després del meu discurs d'acceptació del premi Nobel

vaig rebre milers de cartes d'arreu del món i em vaig adonar que molta gent comparteix els meus pensaments sobre política; va ser molt gratificant. Has llegit el meu discurs del Nobel?

CB: Sí, i vaig plorar.

HP: Oh.

CB: En aquest discurs vostè va dir que la dignitat de l'home gairebé s'ha perdut, però jo em pregunto: és que l'home n'ha tingut mai, de dignitat? I estic pensant en guerres, camps de concentració, esclavitud..

HP: Hi ha una dignitat innata que existeix en la gent senzilla i fins i tot en aquells que estan oprimits i esclavitzats. Bé, no en tots; alguns estan totalment immersos en la desgràcia, però d'altres mantenen l'orgull, l'amor per les seves famílies, i lluiten per sobreviure. Tanmateix, em sembla que avui en dia aquestes persones es troben encara en pitjors condicions que abans per culpa de països com els Estats Units. (*Pausa.*) No conec gaire el programa d'Obama, no sóc americà, però tinc la sensació que si no aconsegueix guanyar les eleccions, encara caurem més avall. Però si les guanya hi ha la petita possibili-

tat que pugui fer algun canvi. Tot i així, estarà sota la gran pressió del poder econòmic i de les forces militars, i haurà de lluitar desesperadament per mantenir la seva integritat...

Fa poc m'han demanat que participi en un debat sobre si Tony Blair és un criminal de guerra, i pot ser que hi vagi perquè... és clar que ho és! Per no parlar de Bush o de Cheney... No prenc part en gaires debats, últimament, però podria ser que a aquest hi anés... Tinc setanta-set anys i he estat molt malament. Però ara em trobo bé.

CB: Se'l veu fantàstic.

HP: Oh, Déu meu... (*Riu.*) Sigui com sigui he quedat força cansat. Tu tens vint-i-sis anys, jo en tinc setanta-set; hi ha una diferència. Però no em rendixo, el meu cap continua al mateix lloc. He estat molt malalt els últims cinc anys, i a punt de morir-me tres vegades, però tinc una dona meravellosa i ella ha representat un suport immens. Ara dormo més que abans, dormo moltíssim, com un tronc, i malgrat tot estic sorprenentment bé, tenint en compte el que he passat.

CB: Així es pot dir que ara està curat del tot?

HP: Sí, de moment sí.

CB: Doncs toquem ferro.

HP: Deixa'm dir-te una cosa. T'has perdut la reposició de la meua obra *The birthday party*.

Hauria volgut veure aquest muntatge, del Lyric Hammersmith, estrenat el 8 de maig. Però quan vaig arribar a Londres les representacions, poques, s'havien acabat.

CB: Sí, ja ho sé... Com va anar?

HP: Es va fer al mateix teatre i en la mateixa data en què s'havia estrenat cinquanta anys enrere... Va ser un fracàs absolut. Aquesta vegada, però, ha tingut una acollida fantàstica, i la posada en escena ha estat molt bona, probablement ha estat la millor que s'ha fet mai de l'obra. Ha estat molt emocionant per a mi; una ocasió molt especial.

CB: Així que és capaç de passar-ho bé a les posades en escena de les seves obres.

HP: Si estan ben fetes...

CB: Em refereixo al fet que hi ha dramaturgs que es posen tan nerviosos que no poden relaxar-se.

HP: Oh, no, jo no em poso nerviós.

CB: Ja no?

HP: Mai no m'hi he posat. Bé, potser una mica tens... Però tinc confiança en el que escric i si està ben representat, tot rutlla i estic content. Quan es va estrenar *The birthday party*, va ser tal desastre que vaig pensar que mai no la tornaria a veure dalt d'un escenari, que mai més no tornaria a escriure teatre. Ja no hi veia sentit. Tot i així, després de l'estrena hi vaig tornar a anar —gairebé no hi havia espectadors—, volia veure per última vegada una cosa meva representada. Realment vaig pensar que tot s'havia acabat per a mi...

CB: La meua obra preferida de vostè és *Ashes to ashes*, però la primera vegada que es va estrenar no va acabar d'agradar a la crítica anglesa...

HP: Els hauries de preguntar a ells el perquè. Però es va tornar a muntar dos anys després al Royal Court, i el 2001 es va tornar fer en un festival de Nova York, i va estar molt bé. En aquella ocasió també vaig actuar a la meua obra *One for the road*...

CB: Fent de malvat, com als seus dies d'actor de repertori per Irlanda...

HP: Cert...

CB: Però a Barcelona *Ashes to ashes* sí que va ser un èxit.

HP: Sí, va tenir una acollida esplèndida, molt intel·ligent. Molt més que la d'aquí Londres. M'ho vaig passar molt bé.

CB: I quan escrivia *Ashes to ashes* era conscient que estava fusionant el seu estil més suposadament obscur i intimista amb el més explícitament polític?

HP: Va fluir d'aquesta manera. Jo mai no penso gaire quan escric, només deixo que l'escriptura flueixi.

CB: Sí, això és el que vostè sempre diu...

HP: No vull semblar tan innocent o *naïve*; sí que penso una mica, però després deixo que l'obra visqui la seva pròpia vida i que respiri per si sola. Així és com va néixer *Ashes to ashes*.

CB: Però després suposo que va veure que havia aconseguit sumar a l'univers privat el ressò exterior de la política...

HP: Sí, sí, és clar. La peça va sobre dues persones que fan la seva vida normal. Cada dia l'home torna de la universitat, pren una copa i la seva esposa li fa el sopar. Però aquell dia tot és diferent, ella no fa el sopar i a més li parla de coses estranyes. Ella

està completament capficada (*Pinter es dona tres copets al cap.*) i a ell això no li agrada, l'irrita i el mortifica. (*Pausa.*) Però alguna gent d'aquí, els crítics, van ser tan estúpids que es van prendre literalment que ella digués que havia vist gent caminant i endinsant-se al mar. Un d'ells va escriure: «És que Pinter ens està dient que hi va haver un camp de concentració a Dorset?» Per l'amor de Déu! Quins estúpids! La majoria dels nostres crítics no són gaire intel·ligents. N'hi ha un que és excel·lent, però, Michael Billington.

CB: És clar, a més ell va escriure la seva biografia.

HP: És una persona molt intel·ligent, m'agrada molt.

CB: I està content del resultat d'aquesta biografia?

HP: N'has vist l'última revisió?

CB: La meua és de fa dos anys...

HP: No, n'hi ha una de nova on ha afegit els últims anys de la meua vida. Te'n puc donar un exemplar.

CB: Oh, m'encantaria. Per cert, voldria preguntar-li, si no és indiscreció, quines són les coses que li agrada llegir.

HP: Llegeixo molta ficció contemporània. He acabat un llibre que en-

cara no està publicat i que tracta de l'obsessió sexual. És un llibre alarmanant i l'autor no s'atura davant de res. De fet, he escrit tres línies per a la solapa de la seva primera edició. Ara estic llegint un llibre de V. S. Naipaul, un home notable... Va guanyar el Nobel abans que jo... Prové de l'illa de Trinitat, però ja fa molts anys que viu aquí. Escric d'una manera molt bonica, molt interessant... També llegeixo moltes coses que no són de ficció. No puc estar al cas de tot, però m'interessa, per exemple, aquesta horrible i indignant qüestió de la tortura. És clar que gairebé no necessito llegir-ne res més, perquè ja ho sé gairebé tot sobre el tema, si és que se'm permet dir-ho.

CB: Bé, *One for the road* planteja aquesta qüestió. Quan estava estudiant aquesta obra vaig llegir sobre la tortura, per situar la seva peça, i se'm feia difícil d'aguantar...

HP: La meua dona gairebé no va poder suportar llegir o veure *One for the road*. Ja t'he dit que vaig actuar-hi. Després d'escriure-la la hi vaig llegir i ella es va impressionar molt.

CB: I com la va interpretar? Perquè és una obra molt dura...

HP: Sóc actor, però alguns moments se'm feien ben desagradables. Especialment quan prenia el nen petit i me l'asseia a la falda. L'audiència sabia que després el mataria, i precisament per això jo em mostrava molt dolç i amable amb ell. Aquesta escena era difícil. Per sort, el nen actor no sabia què estava passant...

CB: És clar. Per cert, quan vaig llegir *Mountain language* no vaig poder evitar de projectar la repressió dels catalanoparlants en temps de la dictadura franquista en la problemàtica que reflecteix aquesta peça... Quin creu que és el futur de cultures minoritàries com la meva en un món cada vegada més globalitzat?

HP: Em sap greu dir-te que, en general, el poder es queda amb els poderosos, és un clixé, però és que és així. I els poderosos només estan interessats en una cosa, el diners, i són absolutament indiferents als destí dels éssers humans que els envolten. Però també és cert, per exemple, que si bé he estat extremadament crític amb Tony Blair, per no esmentar l'altre individu (es refereix a Bush), o també amb Brown, el nostre nou primer ministre, he de reconèixer

que si hagués dit el que he dit sobre Blair referint-me als presidents de molts altres països i jo fos ciutadà d'aquests altres països, hauria estat arrestat. Això aquí no ha passat. I aquesta és una cosa positiva i cal aspirar que la situació arribi a ser així a tot el món. A veure, si hagués dit aquestes coses sobre Bush a Amèrica, no hauria estat arrestat, no, però de tota manera hauria rebut una gran pressió: «No deixeu que aquest home surti mai més a la televisió, no deixeu que escrigui als diaris». Com a mínim aquí, al meu país, tenim llibertat d'expressió real. (*Llarga pausa.*)

Sigui com sigui, sobretot voldria que entenguessis que l'escriptura ha estat un fet molt natural a la meva vida. Durant molts, molts anys, he escrit sense ni plantejar-m'ho. Sempre he estimat les paraules i trobo que el que fan, descobrir què fan, és molt important. I m'agrada molt quan es produeix una bona representació d'una obra meva, com ara aquesta recent de *The birthday party*. M'entusiasmo quan el director atrapa un moment escènic i el sap aguantar. Hi ha un instant en aquest muntatge en el qual dos dels personatges, Goldberg i

Macann, al tercer acte, han trencat les ulleres de Stanley. I Pete, el marit, que se'ls està mirant per la finestra —ells no el poden veure—, de sobte diu: «Tinc cinta adhesiva en una banda o altra, podríem arreglar-les». Llavors els actors es giren i se'l miren, i la mirada es manté uns trenta segons. Aquesta llarga pausa deixa entendre a l'espectador que els personatges en aquests moments s'adonen que Pete ho ha estat sentint tot, i que és una amenaça per a ells. Era un moment genial del muntatge, perquè capturava el sentit profund del concepte d'amenaça.

T'ho he de reconèixer, he tingut un molt bon any... En primer lloc perquè s'ha fet una producció fantàstica de *The homecoming*.

CB: Sí, la vaig veure a Nova York.

HP: Ah, fantàstic! Jo ja no viatjo als Estats Units. Bé, després es van fer *The lover* i *The collection*; el juliol es farà *A slight ache* al National, només unes quantes representacions, però amb un repartiment molt bo... I a la tardor s'està programat un nou muntatge de *No man's land*, probablement per a l'octubre. Vaja, que ha estat una temporada força animada.

CB: Potser el fet que hagi guanyat el premi Nobel ha tingut com a conseqüència que prenguin més impuls les reposicions de la seva obra.

HP: I tant, sobre això no hi ha cap mena de dubte.

CB: És intencionat que les seves obres més explícitament polítiques no es localitzin en un lloc concret? És aquesta la manera de fer que la seva obra esdevingui més «universal»?

HP: Bé, a *One for the road* es parla molt sobre Déu. «Déu està de part meva», s'hi diu. Així que quan la vaig escriure, era bastant fàcil identificar el que hi passa amb la ideologia d'alguns països occidentals i cristians. *Mountain language* està inspirada en la situació dels kurds a Turquia, però no la vaig voler fixar allà perquè era conscient que aquest tipus de problemàtica també es dona en altres llocs del món, vull dir el fet que una persona no pugui parlar la seva pròpia llengua.

CB: Sí, evidentment. Per això li deia que em recorda tant el problema català durant l'època franquista.

HP: De debò? Va ser tant terrible com el cas kurd?

CB: No conec el cas kurd com conec el català, però la nostra llengua esta-

va prohibida en l'àmbit públic. Es va intentar posar fi a la nostra cultura de manera sistemàtica, per la força i, en definitiva, es van produir situacions com la que vostè descriu en la seva peça teatral.

Harold Pinter sembla estar interessat pel tema, em pregunta per la situació actual del català i l'informo que ha millorat molt.

HP: Parlant de Barcelona... Com està la Sala Beckett?

CB: Molt bé, ja fa anys que s'ha convertit en un local de referència a la ciutat.

HP: El vaig trobar un lloc encantador. I com està Sanchis Sinisterra? També és autor de teatre, oi?

CB: Sí, i tant.

HP: Em va caure molt bé.

CB: Sí, ara es mou molt per Llatinoamèrica. De fet, qui dirigeix la Sala Beckett, amb l'ajut d'altra gent, és Toni Casares, també director de teatre. S'hi fa una feina molt interessant, donen a conèixer autors contemporanis... Per exemple, en aquesta sala vaig veure-hi dos espectacles de Martin Crimp.

HP: Ah! M'agrada *Matin Crimp*.

CB: Sí? I quins altres autors de teatre li agraden? I sisplau, no em digui Beckett, que això ja ho sap tothom...

HP: (*Rient.*) M'agrada *Matin Crimp*... (*Pausa.*) També em sembla molt interessant Albee... I Mamet té coses a dir... Em sembla molt bona *Glen-garry Glen Ross* (*Mamet va dedicar aquesta peça a Pinter.*) i li vaig dirigir *Oleanna*. Però vaja, quan em pregunten aquestes coses em quedo en blanc.

CB: Ja ho entenc. I què en pensa de Tom Stoppard?

HP: Bé, és un individu interessant. L'admiro, tot i que no sempre estic en la línia del que ell fa, perquè jo sóc més aviat partidari de l'economia dramàtica i ell, ell tendeix a... Però no hi ha dubte que es tracta d'un autor interessant. A més, com a persona l'aprecio molt. Som amics i li tinc molta estimació. Durant aquests darrers cinc anys he passat llargues temporades en hospitals i, en una ocasió que havia deixat dit que no volia visites, excepte les de la meva dona, de cop s'obre la porta de la meva habitació i apareix Tom Stoppard. Havia anat a comprar i em portava pa, paté,

formatges i tot de coses per l'estil. T'ho pots creure? Ell sabia fins a quin punt és dolent el menjar dels hospitals i el seu gest em va emocionar molt.

CB: I li van deixar menjar-s'ho?

HP: I tant, a l'habitació hi tenia una nevera petita i vam passar una estona formidable. Va ser una cosa totalment inesperada i molt bonica per part seva. És un home molt càlid, una mica solitari...

CB: Aquesta anècdota és fantàstica. Se'm fa estrany sentir coses personals de persones sobre les quals he llegit tant. De fet per a mi és molt estrany constatar que vostè existeix.

HP: (*Riu.*) Sí, sí que existeixo... Bé, mai no se sap, però sí que existeixo.

Harold Pinter m'havia de deixar. Després de fer-li una fotografia, em va ensenyar una mica millor el seu estudi. Darrere la seva taula em va fer notar un quadre que representava una habitació com deformada per una lent (a la versió actualitzada de la biografia de Michael Billington hi ha un retrat de Pinter on, al fons, hi surt aquesta tela). A l'escala també em va mostrar la pintura d'un home agafant

pel coll a una dona, i em va explicar que va ser feta inspirant-se en un dels moments més inquietants d'*Ashes to ashes*. Llàstima que ell no recordava el nom dels autors d'aquestes peces. Amb tota naturalitat em va fer acabar el recorregut pel seu estudi i després, molt cordialment, em va acomiadar amb dos petons.

L'entrevista s'havia acabat. Vaig sortir de la casa. I vaig tenir la sensació que acabava de malbaratar una ocasió única, que li hauria hagut de fer preguntes molt més interessants. Però més endavant em vaig adonar que Pinter havia estat dominant la situació tota l'estona i que difícilment jo hauria pogut imposar un to com si diguéssim més intel·lectual a la conversa. No és perquè sí que Harold Pinter ha escrit tant sobre personatges que procuren obtenir el control de la situació mitjançant el diàleg que es desenrotlla en una habitació tancada.

*Carlota Benet
és lectora a la Universitat de Brown
i està escrivint una tesi doctoral
sobre teatre català contemporani.*